

УДК 001.82:159.955:316.4.064

КРАВЧЕНКО А. А.,

доктор філософських наук,
професор кафедри управління, інформаційно-аналітичної
діяльності та євроінтеграції

Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова
(Київ, Україна) E-mail: allusik_k@ukr.net

КРЕАТИВ СУЧАСНОГО МИСЛЕННЯ В ДИНАМІЦІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ РЕАЛЬНОСТІ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ

В статті досліджується проблема методології мислення в соціальному і науковому пізнанні. В його контексті виокремлюється «рамочний» характер мисленнєвої діяльності, який знаходить свою реалізацію в інтелектуальній традиції. Авторка зосереджує увагу на колективній мисленнєвій діяльності, яка існує, насамперед, в знанні про неї. Відмінності між людьми, які володіють різними типами знань, орієнтують на різні форми організації мислення і діяльності. Аналізуються можливості розвитку мислення в навчальних практиках сучасності. Дана ситуація, стверджується в статті, обумовлює якісну трансформацію мислення, культури і людини.

***Ключові слова:** мислення, «рамочний», культура, креатив, наука, пізнання, методологія.*

Розвиток мислення, обумовлений методологічною роботою в сфері філософії і науки, полягає в тому, що послідовно усвідомлюються, виокремлюються і засвоюються прийоми, способи, техніки роботи з кількома типами «рамочних». Для наукового дослідження і навіть філософії класичного періоду характерною була робота з одним і достатньою стійким мисленнєвим процесом (або мисленнєвою діяльністю) «набором» рамок з наступним переходом до змісту заданого простору, до тих об'єктів, які існують або можуть існувати в даному контексті. Навпаки, методологічна робота – це завжди робота з багатьма принципово не сумісними «рамочними контурами», отже – з множиною дійсностей, з множиною об'єктів. Зазначимо, що вихідні уявлення методології наукового пізнання формувалися в руслі внутрішньої наукової рефлексії практично впродовж всього розвитку науки. Однак вирішальними для її теоретичного становлення подіями виявилися процеси філософського осмислення дослідницької діяльності, які здійснювалися на базі категоріально-понятійного апарату теорії пізнання. Постає завдання виявити основні параметри сучасного мислення в трансформаціях соціокультурної реальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі мислення та його ролі для науки, пізнання, культури присвячені публікації багатьох дослідників. Зокрема, потрібно відзначити праці С. Кримського, М.Култаєвої, М.Мамардашвілі, В.Розіна, М. Савельєвої, Г. Щедровицького та ін. Методологічну культуру мислення досліджують В. Лукашевич, В.Медведев, Л. Мікешина та інші. Разом з тим не одержало достатнього аналізу проблема

креативу мислення в зміні соціокультурної реальності.

Мета статті полягає в дослідженні і виявленні основних аспектів сучасного мислення, названих «рамочними», в контексті динаміки соціокультурної реальності і ствердження нових смислів буття.

Виклад основного матеріалу. В рамках «внутрішньо-наукової рефлексії методологія наукового пізнання тривалий час існувала виключно у формі конкретно-наукової методології, тобто як рефлексивна система, яка відображує раціонально обґрунтовані оптимальні варіанти організації пізнавальних дій в тій чи іншій конкретній дисципліні або області досліджень, користуючись виключно їх засобами. Тому її результати носили локальний характер» [4, с. 57], – зазначає В. Лукашевич.

За рахунок цього в методологічній роботі виникає певна затримка, свого роду «епохе» (Е. Гуссерль). Смысл, в якому використовується в даному випадку цей термін, ближчий до скептицизму. Методологічне «епохе» здійснюється нами тоді, коли ми штучно «затримуємо» конструктивне завершення процедури покладання об'єктів і певний час свідомо і цілеспрямовано рухаємося в умовах наявності багатьох «рамоч», що не зводяться одна до одної. Їх наявність з самого початку утворює ситуацію «проблематизації». Кожна «рамка» або «контур» рамок передбачає свій тип об'єктів і предметів, але методологічне мислення немовби «не помічає» цієї обставини. Процедура об'єктивації і опредметнення не завершується. Методологічна робота висуває ряд заборон на формальну об'єктивацію, характерну для предметного і метафізичного мислення. Названі «рамочні» контури фіксуються, рух йде відразу в кількох контурах або рядах «рамоч»; за рахунок цієї техніки утворюються умови для одержання нових типів об'єктів та онтологічних картин. Об'єкт, а також будь-які більш складні об'єктно-онтологічні конструкції (онтологічні картини, моделі) повинні «розглядатися в методологічній роботі як результат рефлексії, і співвіднесення один з одним кількох рамочних контурів» [8, с. 40]. В цьому випадку можна говорити про те, що прийнята конструкція об'єкта думки і мислення є свого роду контракт між учасниками комунікації «тут і тепер».

В процесі методологічної роботи прийнято розрізняти, по меншій мірі, три типа ланок: помежові, об'ємні і робочі. Ці відмінності носять виключно функціональний характер і поза контекстом програмування навряд чи осмислені. В багатьох випадках подібні відмінності потрібно розглядати як спробу первісного структурування ситуації багаторамочної мисленнєвої діяльності. За цими відмінностями стоїть гіпотеза про те, що програмування є більш складний тип мислення, чим наукове дослідження або філософська понятійна спекуляція. Методологічне програмування завжди рухається в трьох рамочних контурах, які функціонально визначаються як робочі, об'ємні і помежові «рамки». Останні вказують на межі мисленнєвого світу, межі онтології; об'ємні рамки задають способи і напрямки об'єктивації (предметизації); робочі структурують оперативне поле, в якому розгортається мисленнєва діяльність. В тій мірі, в якій методологічне мислення в кожній проблемній ситуації рухається в трьох названих рамочних контурах, воно утворює «нову соціокультурну і антропологічну ситуацію» [4, с. 40-41].

Множинний рамочний характер мисленнєвої діяльності ставить проблему співвідношення «колективного» та «індивідуального». Нові способи (техніки) мислення фактично роблять неможливим відтворення суто індивідуального мислення. Інтерпретуючись як діяльність з багатьма контурами рамок, воно імпліцитно передбачає колективний характер реалізації мисленнєвої діяльності. Поза традиційними техніками багатопозиційної організації комунікації і рефлексії для реалізації методологічної роботи необхідний функціональний розподіл по комплексу процесів смислоутворення, аналізу контекстів і контролю за різними контурами рамок. Отже, індивідуалізація багаторамочних технік і технологій мислення дуже проблематична, а в багатьох випадках неможлива. Очевидно, справа полягає в універсальності методологічних рефлексій. Вони не локалізовані в тій чи іншій сфері науки, вони «пронизують» її всю, виявляють себе в мові, емпіричному досвіді, науковому мисленні і пізнанні. Вони складні в своїй змістовно-смысловій структурі. В них міститься ряд рівнів смислу – загальнолюдський (як своєрідний варіант відповідно різним традиціям), досить абстрактний, який фіксує основи кожного людського буття; рівень смислів, що виражає особливості тієї чи іншої науки відповідної історичної епохи; і, нарешті, рівень, який виражає особистісні і соціально-групові інтерпретації універсальї науки, що репрезентує ціннісні установки особистості вченого і наукових співтовариств [6, с. 8].

В сучасних умовах можна констатувати, що окремих індивід не є більше суб'єктом мисленнєвої діяльності. Претензії класичної філософії на те, щоб перетворити індивіда в суб'єкта інтелектуального процесу і мислення, закінчились невдачею. Одночасно закінчилися невдачею відповідні цьому антропологічному проекту і в його рамках конституйовані проекти створення редукованих технологій мислення, зокрема, науки, інженерії, проектування і філософії. В даному випадку філософію потрібно розуміти не як претензію на фундаментальність, а як редуковану технологію індивідуального мисленнєвого пошуку. В минулому столітті завершився черговий цикл розвитку: претензії німецької класичної філософії спробувати сконструювати відповідні редуковані технології індивідуалізованого мислення не досягли успіху. За нею наступає криза, яка закінчується «переживаннями» про втрату «культури», «особистості» і «суб'єкта» [4, с. 68]. Однак такі висновки передчасні, оскільки сформульовані скоріше під впливом традиційного мислення і усталеного підходу до розуміння сучасності. «Ніяке знання в умовах сучасності, – зазначає Е. Гідденс, – не є знання в «старому» смислі, де «знати» означає «знати достовірно». Це рівним чином має відношення до природничих і до соціальних наук» [3, с. 157]. Отже, і до мисленнєвої діяльності.

«Програмне» мислення, будучи принципово колективним, не гарантоване в своїй реалізації. Воно є «подією», котра відбувається в умовах спеціальної організації. Жодний учасник «події» колективної мисленнєвої діяльності, незалежно від його інтелектуальних здібностей, не може увібрати в себе результати унікального ситуаційного досвіду мислення. Він, фактично, не може стати носієм багатозначної структури мислення і, тим більше, суб'єктом певної системи мисленнєвої діяльності. В ХХІ столітті ніяка окрема професійна позиція

і ніякий конкретний індивід більше не є гарантом здійснення і повторення мисленнєвої роботи – ні філософ, ні професіонал-предметник, ні організатор. При цьому окремих учасників «події» колективної мисленнєвої діяльності зберігає пам'ять про те, що мислення можливе. Він прагне до відтворення ситуації з мисленням і не може зробити цього індивідуально. В силу цього він прагне до відтворення умов, котрі, як йому видається, підготували і обумовили подібну «подію» колективного мислення. Хоча «відтворення умов існування мислення не гарантує виникнення самого мислення» [8, с. 40].

Колективна мисленнєва діяльність існує, насамперед, в знанні про неї – як предмет і гіпотетичний об'єкт системи знань про мислення і діяльність. Іншими словами, існування у формі знання може і повинно бути визнано першою і в багатьох випадках вихідною формою існування будь-якої організованості в практичній та мисленнєвій діяльності. «Системно-мисленнєво-діяльнісний» підхід переносить на уявлення щодо мисленнєвої діяльності додатковий знак, який можна назвати «квантором реальності». Однак перенесення «квантора реальності» на дане уявлення (сукупність уявлень) ще не утворює «реальності-як-такої». Остання постає результатом поєднання, по меншій мірі, двох різних перспектив, про які говорив ще А. Шопенгауер – перспективи «інтенціональної» (в якій ми фіксуємо наявність відповідного уявлення), і перспективи «самовизначення» (в якій уявлення доповнюється і компенсується зусиллям волі) [9]. Ідея та уявлення в даному випадку повинні стати і стають «рамкою» самовизначення.

Мова йде не просто про перенесення «квантора реальності» на що завгодно; мова йде про визнання певного ряду уявлень «рамкою» і «межею» актуального самовизначення. Існування в знанні і через знання доповнюється існуванням в якості «рамки» самовизначення і в якості принципу (форми організації) процесів реалізації. Таким чином, виникає світ реальності як єдність уявлення і волі. Визнання волі колективної мисленнєвої діяльності в якості «помежової рамки» актуального самовизначення кожного агента (суб'єкта) мислення зовсім не означає, що воно завжди буде реалізовуватися в повній структурі. Навпаки, ми повинні визнати, що ідея колективного мислення залишається, насамперед, в основному проектом. Виникнення «повних» систем колективного мислення кожний раз буде унікальною подією, утворенням «Всесвіту», мисленнєвою діяльністю організованого «космосу». Виникнувши, певні системи мисленнєвої діяльності достатньо швидко підлягають впливу агресивного соціального і соціокультурного середовища і трансформуються в різні редуковані структури. Ці «редуковані структури в свою чергу стають центрами організмів життєдіяльності, центрами кристалізації життєвих світів» [8, с. 43].

Історичний процес являє собою коеволюції і взаємодію організмів життєдіяльності, і в результаті не спрямовані (направлені) мутації редукування структур мисленнєвої діяльності. Світ колективного мислення може бути визнаний наявним буттям в тій мірі, в якій ми розрізняємо повні і редуковані структури мисленнєвої діяльності і визнаємо, що будь-яка соціокультурна ситуація постає моментом в процесах коеволюції і взаємодії мисленнєвих

центрів життєвих світів. Щоправда, цей «соціокультурний момент», реалізований в системі універсальї культури, представляє собою свого роду помежово узагальнену програму соціального життя. На її основі виникає і з нею узгоджується величезний масив конкретних програм людської життєдіяльності, які складають «тіло» культури – знань, настанов, зразків діяльності, поведінки і спілкування, вірувань, ціннісних орієнтацій тощо. Завдяки цим конкретним програмам, які «закріплюються в культурі у вигляді різних семіотичних систем, універсальї визначають той тип соціальних зв'язків, образ життя, типи особистості, відношення людини до природи, особливості людських комунікацій»[6, с. 8]. Звичайно, і особливостей мислення.

«Рамочний» спосіб вживання знань в європейській інтелектуальній традиції був усвідомлений давно. Одним із прикладів подібного вжитку і відповідний клас рамок є культура, яка з часом одержала чітко виражене натуралістичне тлумачення. Замість того, щоб аналізувати рамочні способи вживання знань та їх функції в процесах колективної мисленнєвої діяльності, почала розглядатися морфологія культури – зміст чи інших «культурних» норм, які трактувалися фактично як «причини» або «генеральні умови» актуальної поведінки в ситуаціях. Дослідження процесів такого роду сьогодні, без сумніву, являє собою ключовий напрямок в науках про культуру, який найбільше розвивається. Можна стверджувати, що проблематизація структуралістських методів аналізу морфології культури дозволила перенести увагу на «рамочні» аспекти [5]. Культурні архетипи, які задають способи використання людиною своїх здібностей, а також прагматичний, етичний і моральний вимір процесів використання практичного розуму будуть визначати і «місце» людини в соціальних структурах (набір соціальних ролей), і статус, і можливі форми соціально-економічної і господарської діяльності. Відмінності між людьми, які володіють різними типами знань, що орієнтуються на різні культурні норми (форми організації мислення і діяльності), виявляються більшими, чим бувші «класові» та ієрархічні зв'язки [7].

Дана ситуація фактично означає, що простір культури постає тією метасистемою, в якій конституюються соціальні та діяльнісні утворення. Так зрозуміла культура принципово протистоїть соціальній організації. Соціальні умови можуть змінюватися від ситуації до ситуації, а разом з ними може трансформуватися «місце», яке займає активний агент. Структура політичних та організаційних інститутів, конкретні обставини (включаючи суб'єктивні фактори), сваволя правителів і готовність конкретних людей до підкорення – все це буде визначати картину соціальної організації. Однак всі ці фактори можуть істотно трансформуватися (аж до повної нейтралізації) під впливом культури. Наявність культурного простору утворює можливість самовизначення для будь-якої конкретної людини і малої групи всупереч соціальній ситуації. Філософська культурологія виходить з того, що саме в культурі закріплюється факт звільнення людини з-під опіки соціальності в будь-яких її формах – політичного тоталітаризму, колективізму, різних способів примусу. Саме культура «розкриває» соціальну організацію і утворює «той вимір історичного процесу, в якому можливе накопичення досвіду свободи та культури мислення» [8, с. 44].

Розповсюдження телеологічного розуміння культури як простору свободи означає, разом з тим, і обмеження культурологічного підходу. Динамічний розвиток інформаційних, екранних, політичних та інших технологій змушує інтелектуалів визнати, що поза культурою існують інші типи «рамочок», що впливають на процеси самовизначення, комунікації, діяльності та мислення. Денатуралізація поняття «культури» і повернення до аналізу «рамочних» функцій і «рамочних» способів використання знань в ситуаціях колективного мислення і діяльності приводить до виникнення нового типу і сфери діяльності – культурної політики. Вона робить процеси змін і реструктуризацію вказаного культурного простору предметом особливого типу мислення і діяльності. З цієї точки зору культурна політика утворює нові смисли в комунікації та розумінні, утворює культурні образи, а за рахунок цього утворює простори для можливих і допустимих в даних рамках вчинків і дій. Активізуючи уявлення (ідеєтворення, фантазії, проектування), і утворюючи нові методи об'єктивації знань та інших епістемологічних організованостей, культурна політика веде боротьбу за розповсюдження певних уявлень («рамочок»), одночасно перетворюючись в боротьбу за можливість зберігати або трансформувати умови людського мислення і діяльності. П. Бурдьє вказував, що той, хто володіє можливісного називати, може викликати до існування, тобто обумовлювати реальність за допомогою «номінації»[1]. Тобто назви, імена.

Соціальні науки і філософія в контексті культурної політики здобувають новий тип практичності, впливають на її інструментарій і зміст. В той же час виникнення і динамічний розвиток сфери культурної політики проблематизує існуючі техніки інтелектуальної роботи і предметно організованого мислення. Ці зміни багато в чому стимулюють обробку і розповсюдження рамочних технік організації мисленнєвої діяльності та ситуацій колективного мислення.

Найважливішим підсумком сучасного етапу розвитку є «виснаження», «вичерпання» індустріального суспільства, заснованого на застосуванні малопродуктивних технологій. Ключовим ресурсом стають інформація, знання і мислення. Знання і окремі одиниці робочого часу можуть бути одночасно задіяні в цілий ряд різних процесів діяльності. Тепер новий вимір виникає у всієї сукупності матеріальних умов діяльності і в самій діяльності. В другій половині ХХ ст. утворився фундамент нового, постіндустріального, господарсько-економічного ладу, ядром якого стала економіка та індустрія виробництва розповсюдження і використання знань. Виробництво нових знань, отже, і нових технологій – знання про те, як можна використовувати наявні ресурси інакше, чим ми це звикли робити – сьогодні визначає «не тільки конфігурацію, але і вартість всіх інших факторів виробництва» [8, с. 48], - вважає П.Щедровицький. В результаті спочатку поступово, а потім все більш динамічно починає складатися нова реальність – геоeкономіка – процес світового обігу і перерозподілу глобальних ресурсів: біосферних, людських, фінансових, організаційних, інноваційних. Постіндустріальні види діяльності, а головне – розвиток в цілому, немовби вийшли за рамки існуючих національно-державних кордонів. Традиційні поняття – суверенітет, внутрішній валовий продукт, внутрішній ринок, податки багато в чому втратили свій економічний смисл.

Дана ситуація обумовлює якісну трансформацію мислення. Минулі століття показали можливість індивідуалізації тих окремих видів і типів мислення, котрі можуть бути подані як діяльність. Для вирішення цього завдання за останні три століття були сконструйовані відповідні освітні і культурні технології і, насамперед, навчальні предмети і організація навчального процесу. Сучасна освіта як в інституціональному, так і в змістовному плані являє собою проект і форму організації процесів індивідуалізації тих типів мислення, представлені як діяльність. Вся існуюча сьогодні система освіти обслуговує новоєвропейський проект створення індивіда – суб'єкта мислення.

Сьогодні спроби перетворити нові типи мислення – програмування, організаційне проектування, управління, дослідження, політику у вид і форму мисленнєвої діяльності, звести їх до монорамочної організації і технології, отже, навчати цим технологіям, постає наївністю та ілюзією, яка перейшла до нас від минулого. З точки зору попередніх міркувань це означає, що в рамках існуючих навчальних практик ми відтворюємо нічим не обґрунтовані гіпотези про розвиток мислення і можливостях формування індивідуального мислення, характерні для Нового часу. Очевидно, що домінування подібного підходу і лежить в основі сучасної кризи освіти і всієї педагогічної антропології. Зазначимо, що традиція індивідуалістичного трактування антропного матеріалу мислення й мисленнєвої діяльності є основа, є разом з тим, і проект, від якого ми не можемо відмовитися. Ми продовжуємо рухатися в межах цієї програми зі всіма її плюсами і мінусами. Криза філософського індивідуалізму сьогодні також висуває ряд вимог до навчально-пізнавального процесу, які не можуть бути виконані в рамках освітніх технологій, які прагнуть перетворити окремого індивіда в суб'єкта колективної мисленнєвої діяльності. Отже, перед нами виникають нові проблеми розуміння і розвитку мислення, які вимагають свого розгляду і вирішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бурдьє П. Соціологія соціального пространства / П. Бурдьє. – М.: Інститут експериментальної соціології; СПб.: Алетейя, 2007. – 288 с.
2. Генісаретський О. І. Деяльність проектування і проектна культура / О. І. Генісаретський. – Режим доступу: <http://prometa.ru/olegen/publications/26>
3. Гідденс Е. Последствия современности / Э. Гидденс; [Пер. с англ. Г. К. Ольховикова; Д. А. Кибальчича; вступ. статья Т. А. Дмитрова]. – М.: «Праксис», 2011. – 352 с.
4. Лукашевич В.К. Философия и методология науки: учеб.пособие / В.К.Лукашевич. – М.: Современная школа, 2000. – 438 с.
5. Тейлор Э. Первобытная культура / Э. Тейлор. – М.: Политиздат, 1989. – 573 с.
6. Философия в современной культуре: новые перспективы (Материалы «Круглого стола») // Вопросы философии. – 2004. – № 4. – С. 3-57.
7. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие / Ю. Хабермас. – СПб.: Наука, 2000. – 739 с.
8. Щедровицкий П. Г. Изменения в мышлении на рубеже XXI столетия: социокультурные вызовы / П. Г. Щедровицкий // Вопросы философии. – 2007. – № 1. – С. 36-54.
9. Шопенгауэр А. Мир как воля и представление / А. Шопенгауэр. – М.: Московский клуб, 1992. – 395 с.

REFERENCES

1. Burde P. *Sotsiologiya sotsialnogo prostranstva* / P. Burde. – M.: Institut eksperimentalnoy sotsiologii; SPb.: Aleteya, 2007. – 288 s.
2. Genisaretskiy O. I. *Deyatel'nost' proektirovaniya i proektnaya kultura* / O. I. Genisaretskiy. – Rezhim dostupa: [//http://prometa.ru/olegen/publications/26](http://prometa.ru/olegen/publications/26)
3. Giddens E. *Posledstviya sovremennosti* / E. Giddens; [Per. s angl. G. K. Olhovichova; D. A. Kibalchicha; vstup. statya T. A. Dmitrova]. – M.: «Praksis», 2011. – 352 s.
4. Lukashevich V. K. *Filosofiya i metodologiya nauki: ucheb. posobie* / V. K. Lukashevich. – M.: Sovremennaya shkola, 2000. – 438 s.
5. Teylor E. *Pervobyitnaya kultura* / E. Teylor. – M.: Politizdat, 1989. – 573 s.
6. *Filosofiya v sovremennoy kulture: novyye perspektivy (Materialy «Kruglogo stola») // Voprosy filosofii.* – 2004. – # 4. – S. 3-57.
7. Habermas Yu. *Moralnoe soznanie i kommunikativnoye deystvie* / Yu. Habermas. – SPb.: Nauka, 2000. – 739 s.
8. Schedrovitskiy P. G. *Izmeneniya v myishlenii na rubezhe XXI stoletiya: sotsiokulturnyye vyzovy* / P. G. Schedrovitskiy // *Voprosy filosofii.* – 2007. – № 1. – S. 36-54.
9. Shopengauer A. *Mir kak volya i predstavlenie* / A. Shopengauer. – M.: Moskovskiy klub, 1992. – 395 s.

КРАВЧЕНКО А. А. - доктор философских наук, профессор кафедры управления, информационно-аналитической деятельности и евроинтеграции Национального педагогического университета имени М.П. Драгоманова (Киев, Украина) E-mail: allusik_k@ukr.net

**КРЕАТИВ СОВРЕМЕННОГО МЫШЛЕНИЯ В ДИНАМИКЕ
СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ РЕАЛЬНОСТИ: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ КОНТЕКСТ**

В статье исследуется проблема методологии мышления в социальном и научном познании. В его контексте выделяется «рамочный» характер мыслительной деятельности, которая находит свою реализацию в интеллектуальной традиции. Автор сосредотачивает внимание на коллективной мыслительной деятельности, в первую очередь в знании о ней. Отличия между людьми, которые владеют разными типами знаний, ориентируют на разные формы организации мышления и деятельности. Анализируются возможности развития мышления в учебных практиках современности. Данная ситуация, утверждается в статье, обуславливает качественную трансформацию мышления, культуры и человека.

Ключевые слова: мышление, «рамочный», культура, креатив, наука, познание, методология.

KRAVCHENKO, ALLA - the doctor of philosophical sciences, professor of department in management information and analytical activities and European Integration, National Pedagogical University named after M.P. Dragomanov University (Kyiv, Ukraine) E-mail: allusik_k@ukr.net

**CREATION OF MODERN THINKING IN THE DYNAMICS OF SOCIOCULTURAL
REALITY: METHODOLOGICAL CONTEXT**

In the article the problem of methodology in social thought and scientific knowledge is revealed. It context singled out a "framework" character of mental activity which finds its realization in the intellectual tradition. The author focuses on collective mental activity that exists primarily in the knowledge. The difference between people, who have different types of knowledge, is oriented on

different forms of thinking and activity. The opportunities of development of thinking in educational practices of our time are analyzed. Methodological function of thinking that every problem situation creates new socio-cultural and anthropological situation is revealed. Within scientific reflection the methodology of scientific knowledge for a long time existed mostly in the form of reflective system. Today methodological work of thinking makes a number of prohibitions on formal objectification that actualizes the problem of creative communications. The dynamic development of information, screen, political science and other technologies makes us to recognize the causes of the emergence of new types of thinking and areas of productive activity. The loss of traditional notions of politics, economy, and culture of meaning led to qualitative transformation of thinking. It is shown that modern education is a project and the form of processes of different types of thinking presented as an activity. This situation, according to a paper, determines the qualitative transformation of thinking, culture and human relevant to the current stage of civilization.

Keywords: *thinking, "framework", culture, creativity, science, cognition, methodology.*

Стаття надійшла до редколегії 30.06.2016 р.

Рекомендовано до друку 05.07.2016 р.